

Семенюк О. А.

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

ГУЦУЛЬСЬКИЙ ГОВІР В ОПОВІДАННІ ЛЮБИ-ПАРАСКЕВІЇ СТРИНАДЮК «ВИВЧЕРИКИ. ПОЛОНИНСЬКА ОПОВІДКА ДЛЯ ДІТЕЙ ТА ЇХ БАТЬКІВ»

У статті проаналізовано гуцульські діалектні риси в оповіданні Люби-Параскевії Стринадюк «Вивчерики. Полонинська оповідка для дітей та їх батьків». Встановлено, що мова персонажів і мова автора відрізняються за повнотою представлення гуцульських діалектних рис. У мові персонажів повно й послідовно репрезентовані фонетичні, морфологічні та лексичні риси гуцульського говору. Авторська мова – літературна з вкрапленнями у ній лексичних гуцулізмів. Описано фонетичні та морфологічні діалектні явища, засвідчені у творі, з'ясовано семантику та охарактеризовано особливості вживання лексичних діалектизмів.

Ключові слова: гуцульський діалект, художня мова, гуцулізм, діалектизм, Люба-Параскевія Стринадюк.

Постановка проблеми. Однією з актуальних проблем сучасної україністики є дослідження взаємодії літературної мови і діалектів, оскільки воно «дає змогу глибше з'ясувати формування і розвиток літературної мови, роль місцевих говорів у її становленні, субстратну основу її фонетики, лексичного складу й граматики, особливості її нормалізації і кодифікації» [2, с. 3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливе зацікавлення лінгвістів викликає використання діалектів у художній мові. Аналіз різнорівневих діалектних рис в українських художніх текстах, функціональне навантаження та особливості вживання діалектизмів у мові автора і мові персонажів є предметом дослідження у працях [2; 3; 4; 8].

Постановка завдання. Мета нашої розвідки – аналіз гуцульських діалектних рис в оповіданні Люби-Параскевії Стринадюк «Вивчерики. Полонинська оповідка для дітей та їх батьків». Його авторка походить із села Замагора Верховинського району Івано-Франківської області і володіє ««уродженою» обізнаністю з гуцульським діалектом» [3, с. 103]. Гуцульські говіркові риси в повістях Л.-П. Стринадюк «А кемуєш, ек то було!» та «У нас, гуцулів» уже привертати увагу науковців [3]. «Вивчерики» у цьому аспекті ще не досліджувались.

Виклад основного матеріалу. Аналізований твір репрезентує такий тип літературно-діалектної взаємодії, для якого характерні стилізована

під гуцульську говірку і діалектизована одиницями всіх структурних рівнів мова персонажів та літературна мова автора, у якій як окремі вкраплення функціонують лексичні діалектизми, уведений у текст відповідно до потреб художнього наратування [4, с. 191].

Для порівняння наведемо зразки мови персонажів та авторської мови:

– *Ти вже и їсти ни їш, и їкийс сумний та й невеселий си зробив! Ци вже тебе так кортит на ту твою полонинчину?* – *Ніби трохи сердячись, питала мати Іванчика.* – *Та йо, мамко, я вже ни годен так довго чікати.* *Вже бих біг голий та й босий, лиш би на полонинку та й д'овечкам моїм любим,* – *квапливо відповідав він своїй мамі Олені* [7, с. 4].

Авторська оповідь: *Однак попри свою вже аж не таку велику охоту до науки, Іванчик навчився в школі добре рахувати, що йому неабияк знадобиться на полонині, бо там щодня треба лічити овець, чи бува якась не загубилася, не відбилася від отари, а чи якусь, боронь, Боже, не поцупив той таки вовк, бо і таке буває* [7, с. 8].

Згущення гуцулізмів (як правило, етнографізмів) у авторській мові спостерігаємо там, де йдеться про вівчарське ремесло, життя вівчарів на полонині. У таких уривках діалектні лексеми виконують пізнавальну функцію, а також сприяють етнографічній достовірності художньої оповіді. Наприклад: *Тобто він вже є вівчариком, помічником «старшого вівчаря»: пасе біля стаї «хрома-*

ків», кульгавих овець, «гонить вівці в струнку» на доїння, мие та й вимиває коновочки, бербенички, цебрі та й дійниці. <...> Він хоче вміти доїти овець, відварювати молоко, робити сир, вурду й бринзу; рихтувати й лагодити кошари й загороди для овець. А ще йому треба рости й набиратися сил, аби могли, як старші вівчарі, носити дійниці, великі дерев'яні відра з молоком, ген аж під гору до стаї, ходити з віцями на далекі труні, де є добра паша, щоби вони потім давали багато ситного молочка <...> [7, с. 7].

Мова персонажів фіксує такі фонетичні гуцульські діалектні риси:

– перехід [a] після м'яких передньоязикових приголосних, шиплячих, [й] в [e], [i]: *дисетки* [7, с. 8], *прести* [7, с. 10], *чорнева* [7, с. 19], *ведмежєт* [7, с. 16], *ничємними* [7, с. 14], *кошіри* [7, с. 8], *нієка* [7, с. 3], *в'єзати* [7, с. 10], *п'єтеро* [7, с. 10], *пам'їтають* [7, с. 28], *боїгуз* [7, с. 14], *їкшо* [7, с. 28], *єк* [7, с. 21, 22, 28], *їк* [7, с. 17, 22, 25];

– у частці *ся* послідовно виступає [u]: *пробираюси* [7, с. 19], *губимоси* [7, с. 19], *перезукуютьси* [7, с. 28], *бочітиси* [7, с. 10], *пизнаютьси* [7, с. 28], *скаржитси* [7, с. 6];

– початковий [i] вимовляється як [u]: *и* (сполучник та частка *і*) [7, с. 4, 14], *Иванчику* [7, с. 3], *идіт* [7, с. 11], *ити* [7, с. 14], *инакше* [7, с. 22], *ид* (до) [7, с. 23], *из* [7, с. 4, 16];

– ненаголошений [o] переходить в [y]: *уна* [7, с. 6], *уни* [7, с. 21], *кутюги* [7, с. 15];

– ненаголошений [e] вимовляється невідрізно, як [u] або [i]: *міні* [7, с. 28], *міні* [7, с. 25], *ни хочут* [7, с. 14], *ни дав* [7, с. 16]; *нима* [7, с. 27];

– голосний [i], який походить з етимологічного [o], після губних приголосних вимовляється як [u]: *видстає* [7, с. 6], *вид* [7, с. 6, 19], *вивці* [7, с. 6], *вивчерь* [7, с. 8], *вин* [7, с. 8], *коло виконця* [7, с. 8], *попид* [7, с. 15], *попидростають* [7, с. 17], *пидеш* [7, с. 19], *мий* [7, с. 28], *перемиг* [7, с. 16];

– м'які шиплячі: *чужя* [7, с. 17], *нашя* [7, с. 10, 19], *вашя* [7, с. 29], *на нічь* [7, с. 23], *тутечькі* [7, с. 10, 28], *овечькі* [7, с. 28], *гездичькі* [7, с. 10], *доць* [7, с. 7], *ничємними* [7, с. 13];

– приголосні [c], [ц] у кінці слів диспалаталізуються й вимовляються твердо: *дєс* [7, с. 14], *колис* [7, с. 15], *кудас* [7, с. 28], *ікіс* [7, с. 14, 28], *до овец* [7, с. 6], *Ігрец* [7, с. 13];

– м'який [т] вимовляється як [к']: *кегають* [7, с. 22], *кішке* [7, с. 13], *кешко* [7, с. 6], *кев* [7, с. 6];

– на місці літературного [хв] виступає [ф]: *фалити* [7, с. 21], *пид фюв* [7, с. 21];

– приголосний [р] у кінці слова та перед суфіксом вимовляється м'яко: *вивчерь* [7, с. 8, 30], *вивчерьство* [7, с. 7];

– заміна [ч] на [ц] у частці та сполучнику *ци* [7, с. 10, 16];

– збереження давніх звукосполучень «губний + ј»: *люб'ї* [21], однак ця риса відбита непослідовно, бо паралельно зафіксовано словоформу *люблю* [7, с. 7], де, як і в літературній мові, є епентетичний [л'];

– відсутність подовження приголосних в іменниках середнього роду, наприклад: у *смеречі* [7, с. 21], *печеня* [7, с. 27];

– звукосполучення [шч] внаслідок асиміляції і стягнення вимовляється як [ш]: *ші* (*ще*) [7, с. 15, 29], *шєсті* (*щастя*) [7, с. 16], *шо* [7, с. 21, 28];

– дистантна асиміляція [шс] – [шш]: *шош* (*щось*) [7, с. 3];

– у формі вищого ступеня порівняння прислівника *багато* на місці [л] виступає [р]: *бирше* [7, с. 13, 16];

В оповіданні засвідчено такі морфологічні діалектні явища, характерні для гуцульського діалекту:

– іменники I відміни, а також прикметники, займенники в орудному відмінку однини мають закінчення –*ов*, –*ув* (очевидно, пов'язане з вимовою ненаголошеного [o] як [y]) та –*єв*: *межи собов* [7, с. 10], *пид фюв* [7, с. 21], *за хатув* [7, с. 27], *з чорнув вовнув* [7, с. 19], *за кожнув* [7, с. 8], *з кожнісінкув* [7, с. 14], *з ведмедицев* [7, с. 15]. Наприклад: *Чуєш, то вивці так межи собов говорє!* [7, с. 10]; *А я пробираюси до своїх сестричок з чорнув вовнув* [7, с. 19]; *З ведмедицев було тогди ші двоє малих ведмежєт <...>* [7, с. 15];

– іменники I відміни в місцевому відмінку однини та III відміни у родовому відмінку однини мають закінчення –*и*: у *жмени* [7, с. 30], *радости* [7, с. 29]: – *Ой, дай Боже, Вам, Оленко, доброго здоров'їчка, втіхи та й радости від Вашого синочка!* [7, с. 29];

– закінчення –*ий* у родовому відмінку множини деяких множинних іменників: *людий* [7, с. 13], *дітий* [7, с. 16]: *От шо значіт мама: кожна боїтси за своїх дітий* [7, с. 16];

– аналітичні форми ступенів порівняння прикметників і прислівників, що творяться за допомогою частки *май* (*май старші*, *май кращє*): *Інші вівці як уздрят, що Іванчик заколисє малє ягнятко та й собі так хочуть, навіть ті май старші <...>* [7, с. 5]; *Він бігає навкруг хати, вибігає на пагорбок, звідки май кращє видко на ціле село <...>* [7, с. 4];

– зрідка трапляються короткі форми прикметників у називному відмінку однини чоловічого роду: *Чи то бува не про Йванчика-вівчарика: а годен знати...* [7, с. 30];

– редульовані та енклітичні форми займенників: *тото* [7, с. 7, 16], *цесе* [7, с. 8, 14, 16], *тоту* [7, с. 28], *у ототих* [7, с. 15], *ми* [7, с. 16], наприклад: *<...> стоїт 'ми ади тото всьо перед очіма, ніби вчєра цесе си діїло <...>* [7, с. 16];

– відокремлене вживання частки *си* при зворотних дієсловах, причому вона може бути у прета у постпозиції: *Тобі, сараку, мало цеси си приснити!* [7, с. 16]; *<...> змокнути я тоже си ни бою <...>* [7, с. 7]; *<...> вовків тут, мамко, таких си розвело, шо аж пуду дає <...>* [7, с. 27];

– тверда вимова кінцевого *-т* у закінченнях дієслів І дієвідміни у 3-ій особі множини теперішнього часу, II дієвідміни у 3-ій особі однини теперішнього часу, а також у 2-ій особі множини наказового способу: *мають* [7, с. 28], *біжуть* [7, с. 28], *блеють* [7, с. 28], *знають* [7, с. 28], *пам'ятають* [7, с. 28]; *кортит* [7, с. 4], *гримит* [7, с. 7], *проходить* [7, с. 8], *заикодит* [7, с. 10], *си пригодит* [7, с. 10]; *идіт'ко* [7, с. 11], *ни бочітси* [7, с. 11]: *И коли я їх кличу, то махом біжуть и собі блеють и добре знають, шо то я <...>, бо голос мий добре собі пам'ятають* [7, с. 28]; *Це таке, шо си пригодит у кожній господарці <...>* [7, с. 11];

– відсутність кінцевого *-ть* у закінченнях дієслів II дієвідміни у 3-ій особі множини: *люб'ї* [7, с. 21], *говорє* [7, с. 6]: *Уни [гриби] собі люб'ї там у смєрєчі рости* [21];

– у дієсловах І дієвідміни у 3-ій особі однини зберіглося кінцеве *-т*: *хочіт* [7, с. 6, 13]: *Отота каже, шо вже хочіт на полонину* [6]; *Та й зараз вже ади майже ніхто з молоді ни хочіт йти на полонини літувати <...>* [7, с. 13];

– залишки перфекта, утворені шляхом поєднання форми дієслова минулого часу з колишнього дієприкметника на *-ль* та особових форм дієслова *бути*: *Мама з татом будут раді, шо ти їс даром не сидів йку вільну хвилину* [7, с. 21];

– форми умовного способу, утворені за допомогою частки *бих*: *бих був, найшли бих, бих біг*, наприклад: *<...> їкби були ни мої злі пси, то ни знаю ци бих був си урятував <...>* [7, с. 15]; *<...> на ранок найшли бих їх [овець] уже неживими, біданочок* [7, с. 28];

– у складі наказової форми дієслова вживається частка *ко* замість літературної *но*: *идіт'ко*

[7, с. 11]: *Идіт'ко в купу д'иншим овечкам!* [7, с. 11];

– уживання замість прийменника *до* з формами родового відмінка іменників та займенників редульованого прийменника *д' (ид')* з формами давального відмінка: *ид овечкам* [7, с. 23], *д'міні* [7, с. 16], *д'нему* [7, с. 16], *д'нам* [7, с. 22], *д'иншим* [7, с. 10]: *Вже бих біг голій та й босий, лиш би на полонинку та й д'овечкам моїм любим* [7, с. 4]; *Скак битиси д'нему [до вовка] та й перемиг* [7, с. 16].

Заманіфестовані в аналізованому творі й лексичні діалектизми, уживання яких засвідчено і в мові автора, і в мові персонажів. Серед них – чимало іменників, насамперед тих, які знайомлять читача з традиційною для Карпат галуззю тваринництва – вівчарством. Так, на позначення овець письменниця використовує гуцулізми *дроб'єта* ‘вівці, ягнята’¹, *хромак* ‘кульгава вівця’ та *ботей* ‘отара овець’: *Шикєрєк Петро – н'єтеро дроб'єт! – радісно вигукує Йванчик, правильно порахувавши овечок <...>* [7, с. 11]; *Не раз, коли він в обідню пору заженє «хромаків» до кошари на перепочинок, то відпроситьє у вівчарів, аби дременути бігом до лісу <...>* [7, с. 21]; *Ой, овечки-бебелєчки, писаний ботєю, хто вас буде випасати, їк я си ожєню* [7, с. 17].

Будівлі, їх частини та загорожі представлені в тексті гуцульськими діалектними номінаціями *стая* ‘постійне або тимчасове житло на полонині, де живуть пастухи влітку і переробляють молочні продукти’, *застайка* ‘прибудова до стаї, де сплять вівчарі’, *кошара* ‘тимчасово загороджене місце для овець’, *струнка* ‘вузький прохід у кошарі, через який пропускають (по одній) вівці для доїння’, *загорода* ‘загороджене місце для худоби’, наприклад: *И вин ші такі з маленького цесе собі любив: сїдав ади коло виконця й ліпив з пластиліну вивці, кошірї, застайку, стаю <...>* [7, с. 8]; *Так вони може бесїдували б ще довго, але підбіг малий вівчарик і попровадив їх «у струнку» до вівчарів на дойку* [7, с. 19].

До гуцульської побутової лексики належать назви посуду, який використовується на полонині для молока і молочних продуктів, як-от: *коновка* ‘дерев'яна посудина для молока’, *бербєничка* ‘дерев'яна посудина видовженої форми з двома днами для зберігання продуктів (перев. молока і бринзи)’: *Тобто він вже є вівчариком, помічником «старшого вівчаря»: <...> мис та й вимиває коновочки, бербєнички, цєбрї та й діїниці* [7, с. 7].

Назви страв заманіфестовані гуцулізмами *бануш* ‘густа страва з кукурудзяного борошна,

¹ Тут і далі значення діалектизмів визначено за допомогою словників [1; 5; 6].

зварена на сметані', *вурда* 'сир гіршої якості з вторинної переробки молока', *бринза* 'спеціально приготовлений для зберігання посолений сир', *книдлі* 'вид галушок з домішкою сирової і вареної картоплі': *Вона ввечері зварила вівчарям смачний бануш на сметані, посипала його бринзою* <...> [7, с. 29]; <...> *пастухи натомість пригощали їх бринзою, вурдою і всякими полонинськими дарами* [7, с. 25]; *Мама принесла цілий рупцак всякого печеня: і млинчики, і пиріг з афинами, і улюблені Йванчині книдлі* <...> [7, с. 27].

Серед зафіксованих в оповідці гуцульських побутовизмів є також назви одягу та предметів домашнього вжитку, виготовлених з овечої вовни: *капчурики* 'шкарпетки вовняні, в'язані різнокольоровими нитками', *ліжник* 'домогкане ворсисте вовняне покривало з візерунком' (<...> *я з'їжу тобі, Йванчику, свидрик та й сплету тобі, душечко, капчурики з рукавицями з оцеї гездечькі вовни* [7, с. 10]; *І малі дівчатка в горах, як мають хист, то і самі переймають у своїх мам чи бабць цього ремесла, вчать ся ткати ліжники з різноманітними візерунками та узорами* [7, с. 10]), а також назва музичного інструмента *флоєрочка* – зменшено-пестливе від *флоєра* 'довга сопілка без денця' (<...> *[овечки] радісно вітаються зі своїм наймолодшим вівчариком, бо вже так скучили за ним та й за його флоєрочкою, що одразу просять заграти їм тої веселої, аби радісніше було доїтися* <...> [7, с. 23]).

На позначення осіб авторка використовує гуцульські діалектні лексеми *газдиня* 'господиня', *газда* 'господар; чоловік', *спузарик* – зменшено-пестливе від *спузар* 'помічник ватага, пастух, в обов'язки якого входить підтримувати вогонь, заготовляти дрова, носити воду', *фирман* 'візник', *сарака* 'бідолаха' [7, с. 16]. Наприклад: <...> *всі ласували і гречно дякували газдині за ситну вечерю* [7, с. 29]; *Ледве Йванчик дочекався того дня, коли люди з усіх-усюд почали зганяти свої вівці до одного газди, старшого вівчаря, аби звідти пастухи погнали отару ген на далеку полонину, що звалася Радул* [7, с. 11]; *І навкруги, мабуть, одні вовки й ведмеді, які так і хочуть полакомитися вівцями, а то й малим вівчариком-спузариком* [7, с. 7]; *Ще Йванчик мріє колись мати двійку прудких коней і бути добрим фирманом: упрягати коників у віз чи в сани і вправно керувати ними!* [7, с. 8]; *Тобі, сараку, мало цеси си при-снити!* <...> [7, с. 16].

Життя вівчарів на полонині проходить на тлі карпатських пейзажів, що зумовило використання у творі низки гуцульських діалектизмів на позначення географічних об'єктів, а саме: *полонина* 'високогірне пасовище', *плай* 'гірська стежка; дорога в горах', *грунь* 'вершина гори; гірське пасмо'. Наприклад: *Полонина Радул – єдина, на якій ще й досі випасають овець* <...> [7, с. 13]; *А ще йому треба рости й набиратися сил, аби могли, як старші вівчарі, <...> ходити з вівцями на далекі груні, де є добра паша* <...> [7, с. 7]; *Ой, по плаю, білі вівці, по плаю, по плаю...* [7, с. 7].

Тваринний і рослинний світ в оповіданні змальовано за допомогою таких діалектних номінацій, як *кутюга* 'собака', *тулучьок* – зменшено-пестливе від *тулук* 'молоде дике звірятко', *половик* 'яструб', *афини* 'чорниці', *ламаджі* 'сухе гілля': *З ведмециев було тогди ші двоє малих ведмежет, таких маленьких файних тулучьків, то уна їх так скоро хапала попод одну лапу та й попод другу й тікала ламаджім удолини, аби кутюги їх не покусали* <...> [7, с. 15]; *Шо ти там сидиш, їк половик на плоті!* [7, с. 22]; *І вже літо, і вже пора грибів та афинів* [7, с. 21]. Гуцульську метеорологічну лексику представляє діалектизм *шарга* 'негода': *Хоч бери та й плач, їк тебе дес серед поля тота лиха шарга спондає* [7, с. 6].

Частотними в аналізованому тексті є дієслівні гуцулізми, як-от: *сокотити* 'пильнувати, стежити', *уздріти* 'побачити', *бляяти* 'бекати (про овець)', *штуркати* 'штовхати', *спондати* 'спіткати', *літувати* 'перебувати на полонині протягом літнього сезону', *галакати* 'кричати', *гушкати* 'штовхатися, битися', *недовиджести* 'недобачати, мати поганий зір', *рихтувати* 'ремонтувати, направляти', *напудитиси* 'налякатися', *диздрити* 'доглянути', наприклад: *То ж Іванчик <...> сокотить, аби старші вівчарі не забули його та й пішли собі самі без малого вівчарика в полонинку* [4]; *Інші вівці як уздрять, що Іванчик заколисує мале ягнятко та й собі так хочуть <...>: вони біжать до пастушка, обступають його зусібіч, смикають за рукав плетеного светрика, штуркують Іванка в ноги та й бляють в один голос* <...> [7, с. 5]; *Цього разу він вдруге буде літувати з вівцями на полонинах* <...> [7, с. 4]; *Там старші вівчарі вже галакають* <...> [7, с. 18]; *Ти би мала совість, так гушкайси, нікої тобі тут поваги!* [7, с. 19]; *Уни, ади, так си міні здає, трохи ни довиджєют, ади маюг лихий зир* <...> [7, с. 28]; <...> *[ведмеци]* дуже напудиласи, сарака, за своїх малих ведмежет [7, с. 16]; *Тра' добре диздрити овец, бо вовків тут, мамко, таких си розвело, шо аж пуду дає* [7, с. 27].

У мові твору вжито поодинокі діалектно-марковані ад'єктиви: *пишний* 'гарний', *файний* 'гарний';

добрий', писаний 'різнокольоровий', французий 'прикрий': Він тоді думками втікав на полонину і мріяв про овечок, яким незабаром буде вигравати на флоєроці **файних** та **пишних** мелодій [7, с. 7]; *Грине він до них й губиться у великій отарі **пишних** овечок, що радісно вітаються зі своїм наймолодшим вівчариком* [7, с. 23]; <...> *цього року попалиси такі влізливі овечки, ну ни всі, певно шо, але є такі непослушні та **францаві**, шо тікают собі кудас в ліси вид отарі* <...> [7, с. 28].

В аналізованому тексті засвідчено також використання гуцульських діалектних прислівників: *д'горі* 'угору, нагору', *фист* 'дуже', *гречно* 'чемно, ввічливо', *тогда* 'тоді', *досвітку* 'на світанку', *гездички, гездечькі* 'тут, ось-де', *отамечкі* 'ось там', *ураз* 'завжди', *махом, махонько, махами* 'швидко, умить', *мирно* 'щасливо', наприклад: *А я таки **фист** люблю тото вивчєрство!* [7, с. 7]; *А їк блискавки та й гради, та доці – то шо **тогда!*** [7, с. 6]; *Аби дістатися з отарою овець до полонини Радул, п'ятеро вівчарів вирушили з села **це досвітку*** [7, с. 15]; *Та я ни знаю ци тебе там, хлопчі, волоком кегают вивці по тій полонині, шо в тебе **ураз** штани та светерчіна такі обдерті* <...> [7, с. 22]; *И вовк **махами** втік туди в ліси и бирше си не вертав!* [7, с. 16]; <...> *їк Бог даст **мирно** діждати* <...> [7, с. 10].

Авторка вводить у мовлення персонажів і характерні для гуцульського говору вигуки та службові слова. Це, зокрема, інтер'єктиви, які стосуються домашніх тварин: *бирь* – уживається для підкликання або відганяння овець, *гайта* – наказ коням повернути праворуч, *вішта* – команда коням повернути ліворуч, *пррр* – вигук, яким зупиняють коня, *цурік* – команда коням 'назад', а також частки *йо* 'так', *ци* 'чи', *ко* 'но', *ади* (полісемантична). Наприклад: ***Бирь, бирь!** Идїт 'ко в купу д'иншим овечкам!* [11]; *Ще **Йванчик** мріє колись мати двійку прудких коней і бути добрим фирманом: упрягати коників у віз чи в сани і вправно керувати ними! **Гайта, вішта, пррр, цурік!*** [8]; *А, **йо:** аби праця наша марно ни пропадала* [10]; ***Ци** вже тебе так кортит на ту твою полонин-*

чіну? [4]; *А знаїте, мамочко, шо я **ади** тутечькі недавно запримітив <...>**Шо ади** усі овечки мають добрий слух* [28].

Письменниці вдалося майстерно передати особливості мовного етикету гуцулів, зокрема в оповіданні представлено етикетні формули побажання, подяки (характерне для гуцульського говору вживання дієслова *дякувати* у формі інфінітива замість 1-ї особи однини: *дековать*): – *Ой, дай Боже, Вам, Оленко, доброго здоров'їчка та й гараздив, втіхи та й радости вид Вашого синочка!* – *Дековать! Дай Боже, й Вам мирно літувати полонинами на довгі роки* <...> [7, с. 29]. У формулах звертань частотними є іменники із суфіксами позитивної оцінки і прикметники, що мають позитивнооцінні семи, за допомогою яких здійснюється пошанування співрозмовника як вияв мовної культури гуцулів, пор.: *мамко* [7, с. 4], *мамочко* [7, с. 22, 28], *дитинко* *люба* [7, с. 3], *душечко* [7, с. 10], *Йванчику* [7, с. 27], *братчіку* *любий* [7, с. 6], *синку* [7, с. 25]; *Оленко* [7, с. 29]. У творі засвідчена також характерна для гуцульського та інших південно-західних говорів множина пошани: звертаючись до матері, малий вівчарик послідовно уживає особові займенники й дієслова у формі множини: *И **Ви** знаєте, мамочко (**Йванчик** до своїх батьків завше звертався на **«Ви»**, виявляючи таким чином особливу повагу і шану до них), цього року попалися такі влізливі овечки <...>* [7, с. 28]; ***Розумієте**, мамочко, про шо я!* [7, с. 28].

Висновки. Отже, у мові персонажів оповідання Л.-П. Стринадюк послідовно й повно репрезентовано різноманітні риси гуцульського діалекту. Для мови автора характерне вкраплення лексичних діалектизмів. Ужиті в тексті гуцулізми виконують функції індивідуалізації героїв, забезпечення етнографічної достовірності та пізнавальну функцію, знайомлячи читача з полонинським світом та відтворюючи його неповторну атмосферу. Перспективними є подальші дослідження особливостей використання гуцульського діалекту в художніх творах для дітей.

Список літератури:

1. Гуцульські говірки: короткий словник / ред. Я. Закревська. Львів, 1997. 232 с.
2. Грещук В. Діалектне слово в художньому тексті. Українознавчі студії. 2010–2011. Вип. 11–12. С. 3–11.
3. Грещук В., Грещук В. Гуцульський діалект у повістях Люби-Параскевії Стринадюк «А кемуєш, ек то було!» та «У нас, гуцулів». Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Мовознавство. 2014. Вип. II (24). С.93–102.
4. Грещук В., Грещук В. Південно-західні діалекти в українській художній мові. Івано-Франківськ, 2010. 309 с.
5. Негрич М. Скарби гуцульського говору: Березови. Львів, 2008. 224 с.

6. Словник української мови: у 11 т. / АН УРСР. Інститут мовознавства; ред. І. К. Білодід. Київ, 1970–1980.
7. Стринадюк Л.-П. Вивчерики. Полонинська оповідка для дітей та їх батьків. Львів, 2016. 32 с.
8. Ципердюк О. Гуцульські діалектизми в мові роману «Непрості» Тараса Прохаська. Вісник Прикарпатського університету. Філологія. 2012. Вип. 32–33. С. 242–250.

ГУЦУЛЬСКИЙ ГОВОР В РАССКАЗЕ ЛЮБЫ- ПАРАСКЕВИИ СТРИНАДЮК «ПАСТУШКИ. ПОЛОНИНСКОЕ ПОВЕСТВОВАНИЕ ДЛЯ ДЕТЕЙ И ИХ РОДИТЕЛЕЙ»

В статье анализируются гуцульские диалектные черты в рассказе Любы-Параскевии Стринадюк «Пастушки. Полонинское повествование для детей и их родителей». Речь персонажей рассказа и язык автора отличаются по полноте представления гуцульских диалектных черт. В речи персонажей полно и последовательно представлены фонетические, морфологические и лексические особенности гуцульского говора. Авторская речь – литературная с вкраплениями в ней лексических гуцулизмов. Описываются фонетические и морфологические диалектные явления, зафиксированные в произведении, выясняется семантика и характеризуются особенности употребления лексических диалектизмов.

Ключевые слова: гуцульский диалект, художественный язык, гуцулизм, диалектизм, Люба-Параскевия Стринадюк.

HUTSUL DIALECT IN THE LIUBA-PARASKEVIIA STRYNADIUK'S STORY 'VYVCHERYKY. STORY FROM POLONYNA FOR CHILDREN AND THEIR PARENTS'

The article analyzes the Hutsul dialectal features in the Liuba-Paraskeviiia Strynadiuk's story 'Vyvcheryky. Story from Polonyna for Children and Their Parents'. It is testified that the characters' and the author's language differs in the completeness of the Hutsul dialectal features representation. In the characters' language, the phonetic, morphological and lexical peculiarities of the Hutsul dialect are fully and consistently represented. The author's language is literary with the interspersed lexical hutsulisms in it. The phonetic and morphological dialectal phenomena found in the story are described; the semantics and features of the lexical dialecticisms usage are examined.

Key words: Hutsul dialect, artistic language, hutsulism, dialecticism, Lyuba-Paraskeviiia Strynadyuk.